

Universitetskanslersämbetets yttrande över betänkandet Polis i framtiden – polisutbildningen som högskole- utbildning (SOU 2016:39)

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har anmodats att lämna synpunkter på betänkandet *Polis i framtiden – polisutbildningen som högskoleutbildning*. Utredningen föreslår att det införs en polisutbildning på högskolenivå som leder till en yrkesexamen vilken ska benämnas polisexamen. Polisexamen, som ska avläggas på grundnivå, ska omfatta 180 högskolepoäng. Enligt förslaget ska UKÄ besluta i examenstillståndsfrågan.

Sammanfattning

UKÄ instämmer i utredningens bedömning att polisens yrkesroll över tid har blivit alltmer komplex och stödjer utredningens förslag om att införa en yrkesexamen på högskolenivå som ska benämnas polisexamen.

UKÄ tillstyrker förslaget om att UKÄ ska besluta i examenstillståndsfrågan enligt samma principer som gäller för övrig högskoleutbildning. UKÄ välkomnar också förslaget om att polisutbildningen inte ska bedrivas i egen högskola. Då förslaget är att utbildningen ska starta höstterminen 2018 vill UKÄ understryka vikten av att skyndsamt besluta om examensbeskrivningen för den nya yrkesexamen alternativt överväga en förändrad tidsplan.

Det är viktigt att högskolesystemet bygger på principer om enhetlighet. Ämbetet gör därför bedömningen att resurstilldelningen bör kunna ske på samma sätt som till övrig högskoleutbildning.

UKÄ instämmer i utredningens argumentation om att aspiranttjänstgöringen ska ersättas med en verksamhetsförlagd del av utbildningen (VFU). Ämbetet vill dock understryka vikten av koordinering mellan polismyndigheten och de olika lärosätena när det gäller själva utformningen av VFU och informationen om studenternas rättigheter och skyldigheter under VFU.

Nedan kommenterar UKÄ mer i detalj några av utredningens olika delförslag.

Polis i framtiden

UKÄ ser positivt på att den nuvarande grundutbildningen till polisman ska omformas till en yrkesexamen om 180 högskolepoäng som ska benämnas polisexamen. Ämbetet instämmer i utredningens bedömning avseende polisyrkets utökade komplexitet och det

bredare utbildningsbehovet inom polisyrket. UKÄ gör bedömningen att genom att förändra polisutbildningen till en högskoleutbildning skapas möjligheter för framtida polisstudenter att fördjupa de praktiska och teoretiska kunskaper som krävs för att kunna bedriva det komplexa myndighetsutövande som polisyrket innebär både i dag och i framtiden.

Forskningsanknytning och säkrande av lärosätenas lärarresurser

Det finns ett mycket starkt samband mellan forskning och utbildning på högskolenivå. Utbildningen på grundnivå och avancerad nivå måste vara tillräckligt omfattande för att kunna garantera återväxten inom utbildningen på forskarnivå. Detta är i sin tur en förutsättning för att kunna upprätthålla en stark forskningsmiljö och en forskning som garanterar utbildningens framtida kvalitet.

UKÄ instämmer i det resonemang som utredningen presenterar i betänkandet om att en avgörande förutsättning för att polisutbildningen ska kunna bedrivas som högskoleutbildning är att det i verksamheten finns forskning i och om polisiärt arbete, utbildning på forskarnivå och en tydlig forskningsanknytning redan på grundnivån i polisutbildningen. För en yrkesexamen måste samtliga utbildningsanordnare, som önskar ge en sådan examen, ansöka om examenstillstånd hos UKÄ. UKÄ prövar varje ansökan utifrån högskolelagens och högskoleförordningens bestämmelser. Några av de aspekter och kriterier som UKÄ tillämpar vid prövningen rör just forskningsanknytningen, att lärarna har vetenskaplig, pedagogisk och annan nödvändig kompetens för undervisning, handledning och examination och att tillgången på lärare präglas av stabilitet och varaktighet. UKÄ instämmer därför också i utredningens resonemang om att polisutbildning ska ske även på avancerad nivå och forskarnivå. Men den föreslagna polisutbildningen leder till en yrkesexamen på grundnivå. Det framkommer inte i betänkandet hur övergången från den treåriga polisexamen till studier på avancerad nivå, inom samma eller relaterade områden, ska ske vilket är en förutsättning för grundläggande behörighet för utbildning på forskarnivå.

Prövningar av examenstillstånd

Betänkandet föreslår att den nya utbildningen ska starta höstterminen 2018 med antagning vårterminen 2018. Med tanke på den tid som kommer att krävas för att få samtliga komponenter på plats vad gäller fastställande av examensordningen, ansökningar från lärosätena till UKÄ om examenstillstånd och själva behandlingen av ansökningarna, vill UKÄ peka på det angelägna i att skyndsamt besluta om examensordningen alternativt överväga en förändrad tidsplan.

Resurstilldelning, styrning och dimensionering

UKÄ välkomnar förslaget om att polisutbildningen inte ska bedrivas i egen högskola utan i nära samband med annan högskoleutbildning och forskning. Ämbetet bedömer att detta ger goda möjligheter för framtida polisstudenter att tillgodogöra sig relevant forskning samtidigt som de får interagera med andra forskningsdiscipliner och i förlängningen även

stärka sina sociala nätverk. UKÄ tillstyrker även förslaget om att ämbetet bör besluta om vilka lärosäten som ska få tillstånd att utfärda polisexamen.

UKÄ bedömer att resurstilldelningen bör kunna ske på samma sätt som till övrig högskoleutbildning. Polisutbildningen har särskilda behov av till exempel utrustning och lokaler, men dessa kan tillgodoses genom att en särskild ersättning, det vill säga ett eget utbildningsområde, skapas. Då kan också hänsyn tas till eventuellt minskad genomströmning i förhållande till dagens utbildning. Ämbetet anser att en bra modell skulle kunna vara att regeringen via regleringsbrev begränsar vilka lärosäten som får möjlighet att avräkna ersättning från utbildningsområdet. På så sätt kan regeringen styra själva lokaliseringen av polisutbildningen. Detta förfarande tillämpas redan i dag, till exempel när regeringen begränsar lärosätenas möjligheter att avräkna resurser inom det medicinska området.

Verksamhetsförlagd utbildning

UKÄ instämmer i den argumentation som utredningen presenterar i betänkandet angående förslaget att ersätta aspiranttjänstgöringen med en verksamhetsförlagd del av utbildningen (VFU). UKÄ vill dock påpeka vikten av att det inte får finnas någon otydlighet när det gäller ansvarsfördelningen mellan studenten respektive handledaren och de övriga anställda vid den arbetsplats där studenten genomför sin VFU. Det är viktigt att studenten informeras om sina rättigheter och skyldigheter under den verksamhetsförlagda delen av utbildningen. Eftersom studenten inte längre kommer att vara anställd behöver även de anställda inom polismyndigheten informeras om innebörden av förändringen.

UKÄ gör bedömningen att omfattningen av den verksamhetsförlagda utbildningen som utredningen presenterar i betänkandet, (37,5 högskolepoäng, dvs. 25 veckor), är rimlig. Ämbetet gör bedömningen att lärosätena, i samråd med polismyndigheten, själva ska kunna välja att dela upp studenternas VFU i olika delar. Det är dock rimligt att studenten bör ha avslutat kurser motsvarande 120 högskolepoäng med betyget godkänt innan VFU kan påbörjas, vilket även utredningen pekar på i betänkandet. UKÄ anser att utredningens överväganden angående kontroll av studentens laglydighet och övrig lämplighet är motiverade utifrån det faktum att VFU innebär avancerat myndighetsutövande.

Erfarenheter från annan VFU

UKÄ fick 2014 i uppdrag av regeringen att genomföra en särskild uppföljning av den verksamhetsförlagda utbildningen inom lärar- och förskollärarytbildningarna¹. Några av de iakttagelser och slutsatser som ämbetet presenterade i rapporten är värda att beakta även vid införandet av VFU för polisutbildningen:

- Examinationen av den verksamhetsförlagda utbildningen förutsätter att det finns en samsyn mellan VFU-handledare, student och VFU-lärare/examinator. Det

¹ UKÄ rapport 2015:24, *Uppföljning av den verksamhetsförlagda utbildningen inom lärar- och förskollärarytbildningarna*, Universitetskanslersämbetet 2015.

handlar bland annat om hur olika begrepp ska tolkas och hur examinationsprocessen ska genomföras.

- Avsaknad av handledarutbildning medför bristande bedömningskompetens som baseras på lärosätets behov av att VFU-handledarna kan förstå, tolka och så strikt som möjligt tillämpa de krav som ställs i lärosätenas progressionsmatriser och övriga dokument som styrs av högskolelagen och förordningen.

UKÄ vill, utifrån ovanstående, understryka vikten av koordinering mellan utbildande lärosäte och polismyndigheten. För att VFU ska fungera behöver det skapas en funktionell överbyggnad mellan den högskoleförlagda delen respektive den verksamhetsförlagda delen av utbildningen.

UKÄ:s uppföljning av VFU inom lärar- och förskollärarytbildningarna visade att det i vissa sammanhang skapades organisatoriska nivåer mellan exempelvis VFU-handledare och VFU-lärare/examinatorer. På dessa mellannivåer återfinns befattningar som koordinator, fältmentor och dylikt, som har funktionen att vara informationsbärare mellan VFU-handledare och VFU-lärare/examinatorer. Ett sådant sätt att samordna VFU visade sig emellertid kunna medföra problem på så sätt att VFU-handledare och VFU-lärare/examinator inte alltid träffas. Informationen mellan dessa, för examinationen mycket viktiga grupper, filtreras ofta i bägge riktningarna. Studenterna får i dessa sammanhang en tveksam roll som extra informationsbärare till lärarna, vilket kan vara negativt från ett rättssäkerhetsperspektiv. Detta är några exempel på problem som VFU kan medföra vilket visar på betydelsen av noggrann planering och dialog mellan lärosätena och polismyndigheten.

Beslut

Beslut om yttrandet har tagits av tf. myndighetschefen Annika Pontén efter föredragning av utredaren Loulou von Ravensberg i närvaro av avdelningschefen Karin Järplid Linde, tf. avdelningschefen Carin Callerholm, chefsassistenten Agnes Ers samt enhetschefen Viveka Persson. I beredningen av ärendet har även utredaren Jacob Severin och verksjuristen Carl Braunerhielm deltagit.

Annika Pontén

Loulou von Ravensberg

c.c. Utbildningsdepartementet